

د افغانستان اسلامي امارت

د پلټنې عالي اداره

د ښاريانو لپاره د پلټنې راپور

د برېښنايي تذکرو سېسټم د معلوماتي ټکنالوجي د پلټنې راپور

آيا تاسو پوهيږئ!

په افغانستان کې د پلټنې د عالي ادارې په نوم يوه اداره شتون لري چې مشري يې د عمومي رييس لخوا کيږي او د قانون له مخې دغه اداره د ټولو دولتي ادارو د پلټنې واک لري.

د معلوماتي ټکنالوجۍ پلټنه څه ده او د معلوماتي ټکنالوجۍ د پلټنې راپور کوم موضوعات بیانوي؟

د معلوماتي ټکنالوجۍ پلټنه د پلټنې یو ډول دي چې په پراخه توګه لاندې مسایل پوښي !

- ایا دولتي ادارې او تر پلټنې لاندې ادارې د محرمیت، بشپړتیا او لاسرسي اصولو ته په پام کې نیولو سره د معاصرې معلوماتي ټکنالوجۍ سیستم تطبیق او پلي کوي؟
- ایا د معلوماتي ټکنالوجۍ سیستمونه د اداري د اهدافو سره سم اغیزمن او مؤثر کار کوي؟
- ایا په دفترونو کې د سیستمونو فعالیتونه او کړنې د مناسبو معیارونو سره سم دي؟ د نه تطبیق (پلي) کیدو په صورت کې کوم عوامل د انحراف لامل کېږي او په ساحه کې کومې ستونزې شتون لري؟
- ایا د عامه سکتور معلومات چې د دولتي ادارو لخوا راټول شوي؛ ایا دا خوندي دي؟
- ایا د معلوماتي سیستمونو کنټرول او د بریښنايي حکومتدارۍ زیربناوې په اغیزمنه توګه ډیزاین (طرحه) شوي؟
- ایا د معلوماتي ټیکنالوژۍ سیستمونه کوم چې د پلټنې لاندې دي د حکمونو او فرمانونو په پام کې نیولو سره ډیزاین (طرحه) شوي؟
- ایا د معلوماتي ټکنالوجۍ سیستمونه د سازمانونو اړتیاوو ته ځواب ویونکي دي؟

د پلټنې عالي اداره د کومو ادارو پلټنه کوي؟

د پلټنې عالي اداره د دولت د عامه سکتور ټولو بودیجوي او غیرې بودیجوي واحدونو پلټنه کوي.

- د اسلامي امارت اړوند بنسټونه، د قضایه قوې اداره او لوی څارنوالی دفتر.
- وزارتونه، ریاستونه، خپلواک دفترونه، کمپسیونونه، مرکزي او ولایتي دفترونه، د عوایدو بنسټونه او په بهر کې دولتي ماموریتونه (سفارتونه).
- ښاروالی، شرکتونه، دولتي تصدی او سره میاشت.
- هغه ادارې چې عامه بودیجه او عامه ملکیت لري او گټه تری اخلي.

د معلوماتي ټیکنالوژی پلټنه کي پلټونکی د لاندی مواردو (قضیو) پلټنه او ارزونه کوي:

- د ټکنالوجی چاپیریال ته د لاسرسی ارزونه، زیربنا، پالیسي، میکانیزم، د معلوماتي ټکنالوجی طرزالعملونه، د معلوماتي سېسټمونو کاري بهیر، د معلوماتو تحلیل، د معلوماتي سېسټمونو په جوړولو سره د سازمان موخې ترلاسه کول.

آیا منطقي لاسرسی (چې کارکوونکی یی د خپلو دندو له مخې معلوماتي سېسټمونو ته لاسرسی لري) ایا اغیزمن کاروونکي دي؟

ایا د معلوماتي ټکنالوجی زیربناوې خوندي دي؟

پلټنه د لاسرسي، محرمت، د معلوماتو بشپړتیا، د محرمت ساتنه، او پیژندنه د پنځو اصولو څخه یو یا کوم یو باندې تمرکز کوي. د سېسټم داخلي کنټرول، کاري سېسټمونه او د معلوماتو ته لاسرسی، محرمت او بشپړتیا په ترلاسه کولو کې د دوی اغیزمنتوب.

ایا معلوماتي سېسټمونه د نافذه قوانینو سره سم او د اغیزمنتیا او مؤثریت اصولو په پام کې نیولو سره طرح (ډیزاین) شوي او پلي شوي دي؟

سر پلټونکی معمولا د معلوماتي ټکنالوجی د پلټنې پایلو سره څه کوي؟

• د معلوماتي ټکنالوجی د پلټنې پایلې د پای ته رسیدو دمخه د پلټنې عالي اداري مشرتابه سره شریکي کیري ترڅو د دوی نظرونه او ځوابونه ترلاسه کړي.

د پلټنې پایلې

• د معلوماتي ټکنالوجی د پلټنې راپورونه په جلا توگه ریاست الوزراء ته سپارل کیري ترڅو دا پلټنې ریاست مکلف کړي چې په تطبیق کې یی سمون راولي او د پایلو حکمونه پلي کړي.

• همدارنگه د پلټنې د حکمونو د پلي کولو (تطبیق) او بشپړولو په موخه د معلوماتي ټکنالوجی د پلټنې د راپور یوه کاپي هم د پلټنې عالي ادارې ته استول کیري، پلټل شوې اداره مکلفه ده چې د پلټنې سپارښتنې پلي (تطبیق) کړي او د پلټنې عالي ادارې ته ډاډ ورکړي.

د معلوماتي ټکنالوجی د پلټنې راپور

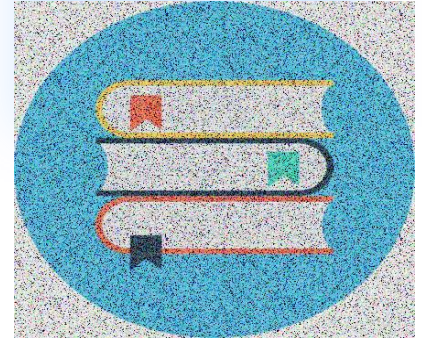
د افغانستان د پلټنې عالي اداره
اداره عالی نفیسی افغانستان
SUPREME AUDIT OFFICE OF AFGHANISTAN

ولې د معلوماتي ټکنالوجۍ پلټنه او راپور ورکول مهم دي؟

د پلټنې د عالي ادارې قانون له مؤظف شوي پلټونکي څخه غواړي چې د معلوماتي ټکنالوجۍ پلټنه ترسره کړي او وړ چارواکو ته يې راپور ورکړي.

د پلټنې د عالي ادارې په قانون کې مشخص شوي دي چې د پلټنې هدف د معلوماتي ټکنالوجۍ د زیربناوو پلټنه او ارزونه ده، د دې پورې اړوند پالیسي او عمليات او د معلوماتي ټکنالوجۍ کنټرول څرنگوالی، د معلوماتو بشپړتیا او د اړونده ادارې سره په همغږۍ د دوي عمومي هدف ټاکل دی.

د معلوماتي ټکنالوجۍ پلټنه يوه خپلواکه او هدفمنده پروسه ده چې د پلټنې عالي ادارې پلټونکي د يوې ادارې د سپستمونو، شبکو او بریښنايي بهیرونو د خطرونو پيژندلو لپاره يې معلوموي.

د معلوماتي ټکنالوجۍ پلټنه د داخلي سپستمونو کنټرول، د معلوماتي سپستمونو ارزونه ده ترڅو د مالي پلټنې موخې ترلاسه کړي، د کړنو (عملکرد) پلټنه، او د قوانينو او مقرراتو پلټنو سره مرسته وکړي، او د معلوماتي ټکنالوجۍ پلټونکي هم د مشورې لپاره د اړوند چارواکو لخوا ټاکل کيږي. تر څو خطرونه و پيژندل شي او د خطرونو (زيانونو) د کمولو لپاره د اړوند اشخاصو په همکارۍ لازمي کړنې تر سره کړي.

د معلوماتي ټکنالوجی د پلټنې راپور

د احصایې او معلوماتو ملي اداره د بریښنايي تذکرو د سپښتم پلټنه

زموږ په پلټنه کې کوم موضوعات او مسلې پوښل شوي؟

د دې پلټنې اصلي موخه د احصایې او معلوماتو ملي ادارې د بریښنايي تذکرو د سپښتم پلټنه ده:

۱. د عمومي معلوماتي ټکنالوجی سپښتمونو کنټرول او اغیزمنه ارزونه؛
۲. د معلوماتي ټکنالوجی سپښتمونو په جوړولو کې د قوانینو، مقرراتو، لارښودونو او داسی نورو مواردو (قضیو) سره ډاډ ترلاسه کول.
۳. د بشپړتیا، محریت او معلوماتو ته د لاسرسی ډاډ ترلاسه کول.
۴. د پلټنې لاندې ادارو د اهدافو ترلاسه کولو لپاره د معلوماتي سپښتمونو اغیزمنتوب او مؤثریت څخه ډاډ تر لاسه کول
۵. د بریښنايي حکومتولۍ پلي (تطبيق) کول
۶. ډاډ ترلاسه کول چې څنگه د عامه شتمنیو محافظت (ساتنه) او د پلټنې لاندې ادارو کورني او بهرني معلوماتو، سافتویرونو، هارډویر ساتنه او اداره وشي.

هغه موارد چې د پلټنې تر پوښنې لاندې دي:

د پلټنې عالي اداره، د معلوماتي ټکنالوجی د پلټنې له مخې، د بریښنايي تذکرو سیستم، د احصایې او معلوماتو ملي اداره، د معلوماتي ټکنالوجی حکومتولۍ کنټرول (IT Governance) د (مرجع په سطحه)، د منطقي لاسرسی کنټرول، (Logical Access Control)، د بدلون مدیریت، معلوماتي ټکنالوجی فعالیتونه (IT Operation)، د دوهمي درجی شرکتونو سره تړونونه د معلوماتو ساتنه (Information Security)، د غوښتنلیک کنټرولونه (Application Control) معاینه شوي او د ۱۳۹۹ څخه تر ۱۴۰۱ هجري شمسي کاله پورې د معلوماتو تحلیل هم د داخلي سیستمونو د کنټرولونو پیژندلو په موخه تر سره شوي دي.

کوم مواد د معلوماتي ټکنالوجۍ د پلټنې معیاري سرچېنو په توګه کارول شوي؟

۱. د افغانستان اسلامي امارت احکام او فرمانونه
۲. د بریښنايي تذکری د ویش قانون
۳. د نفوسو د ثبت قانون
۴. د نړیوالو ادارو د پلټنې ۵۱۰۰ معیار
۵. د کویټ ۲۰۱۹ معیارونه
۶. د نیسټ (NIST) معیارونه
۷. د ۲۷۰۰۰ لړۍ معیارونه

مورځه وینو او څه لټوو؟

- ✓ د معلوماتي ټکنالوجۍ سېسټمونو په پلي (تطبيق) کولو کې د عصري ټکنالوجۍ، پالیسيو، میکانیزمونو، او رسمي طرزالعملونو د استعمال ډاډ تر لاسه کول.
- ✓ د معلوماتي ټکنالوجۍ په سېسټمونو کې د معلوماتو خونديتوب ډاډمن کول
- ✓ د معلوماتي ټکنالوجۍ سېسټمونو مؤثریت او فعالیت ډاډمن کول
- ✓ د معلوماتي ټکنالوجۍ د سېسټمونو د پراختیا په جریان کې د قوانینو او معیارونو سره موافقت یقیني کول
- ✓ د معلوماتي ټکنالوجۍ سېسټمونو د داخلي کنټرول اغیزمنې استفادې څخه ډاډ تر لاسه کول

- ✓ د بريننايي تذکرو سېسټم کې د داخل شوي معلوماتو بشپړتيا يقيني کول
- ✓ د بريننايي تذکرو سېسټم کې د معلوماتو د سمولو او بشپړتيا ډاډ ترلاسه کول
- ✓ د غيری مجازي کارکونکيو د بريننايي تذکرو سېسټم ته د لاسرسی ډاډ تر لاسه کول
- ✓ د بريننايي تذکرو سېسټم کې د نيمگړتياو او ننگونو د حل لپاره سپارښتنی کول.

د معلوماتي ټکنالوجی د پلټنې راپور د خپلو حکمونو او موندنو په گډون د افغانستان اسلامي امارت عالي مقام ته وړاندې کيږي.

د معلوماتي ټکنالوجۍ په پلټنه کې زموږ د موندنو لنډيز

<p>ستراتیژیک پلان پر بنسټ له دريو څخه تر پنځو کلونو پورې فعالیتونه او د لارې نقشه ټاکل کېږي او د تخنیکي ادغام څانګه د تخنیکي پروژو پلي کولو لپاره ستراتیژیک پلان لري چې د څیړنې فعالیتونو لپاره لږترلږه سرچینې لري چې په پلان کې شامل دي (د الکترونیکي سېسټمونو پراختیا)، مګر د تخنیکي ادغام ریاست د معلوماتي ټکنالوجۍ د ستراتیژیک پلان نه لري.</p>	<p>ا ستراتیژیک پلان نه لرل</p>
<p>هغه شبکه چې د یوې ادارې کلیدي او اساسي معلومات په کې حرکت کوي، د کنټرول سېسټمونو ته اړتیا لري ترڅو اداره د اداري د کارکوونکو غیر مجاز او مسلکي فعالیت څخه ډاډ ترلاسه کړي. د دې ترڅنګ د احصایې او اطلاعاتو ملي اداره د هېواد د اتباعو بایو ډیټا راټولوي او د راټولو شویو معلوماتو امنیت دې تثبیت شي او د برېښنايي ملي هویت پېژندنې سیمه ییزې شبکې ته دې د غیر مسوولو کسانو د ننوتو مخه ونیول شي. څومره چې ممکنه وي، مګر د تخنیکي ادغام (انسجام) ریاست امنیتي پالیسی او طرزالعملونه لري کوم چې د شبکې د معلوماتو کنټرول استازیتوب نه کوي.</p>	<p>د معلوماتي ټکنالوجۍ د امنیتي پالیسیو او پروسیجرونو نشتوالی</p>
<p>.....</p>	<p>په محلي شبکه کې د د پروسو تشخیص او د زیانونو په ګوته کول نشتون</p>
<p>.....</p>	<p>په شبکه کې د امنیتي مترکسونو نشتون</p>
<p>.....</p>	<p>د سېسټم د مادیولونو د ظرفیت لوړني لپاره د پلان نشتون</p>
<p>اضطراري بدلونونه په غیر متوقع وختونو کې پلي کېدای شي، او د منفي پایلو مخنیوي لپاره (د سرورونو بندیدو له امله سېسټم ته د لاسرسي نشتوالی یا هغه سرورونه چې د برېښنايي شاک اغیزې له امله سوځول شوي ...) د معلوماتي ټکنالوجۍ سېسټم یاد شوی پلان ترتیب کړی دی خو د برېښنايي پیژندنې سېسټم د څیړنې پر مهال معلومه شوه چې د پیژندنې سېسټم د اړینو یا بیړنیو بدلونونو پلان نه لري.</p>	<p>د اړتیا وړ یا بیړنی بدلون پلانونو نشتوالي</p>
<p>په سېسټم کې راغلي بدلونونه باید د احصایې او اطلاعاتو د ملي ادارې په رسمي اسنادو کې شامل شي، تر څو معلومه شي چې په سېسټم کې کوم بدلونونه راغلي او په کوم اساس او د اړتیا پر اساس دا بدلونونه رامنځته شوي دي. د دې ترڅنګ باید څرګنده شي چې د برېښنايي ملي هویت پېژندنې د سېسټم په کومه برخه کې بدلون راځي، خو په سېسټم کې رامنځته شوي بدلونونه وپېژندل شي او تخنیکي کارکونکي وکولای شي په اسانۍ سره د تخنیکي کارکوونکو د نشتوالي حساب وکړي او لا شفافیت رامنځته شي. خو د ملي هویت د سېسټم د څیړنې په ترڅ کې معلومه شوه چې په سېسټم کې رامنځته شوي بدلونونه د بدلون د پروسي اسناد نه لري.</p>	<p>د برېښنايي پېژندپاڼو په سېسټم کې د بدلون په اړه د اسنادو نشتوالی</p>
<p>.....</p>	<p>د کنټرول او فزیکي لاسرسي د پالیسی نشتوالی (Physical access)</p>

<p>د بیرنیو پیښو پلان یو پلان دی؛ چې د دې پر بنسټ، د غیر متوقع پیښو لکه سیلابونو، زلزلې، او داسې نورو په وخت کې، اداره د سېسټم (هغه پلان چې پر بنسټ یې دویم سایټ) د خپلو ورځني عملیاتو ترسره کولو لپاره کاروي ترڅو کاروونکي د خدماتو نشتوالي څخه شکایت ونه کړي. خو د الکترونیکي تذکرو د سېسټم د پلټنې په ترڅ کې معلومه شوه چې دا سېسټم د ناڅرگندو پیښو لپاره پلان نه لري.</p>	<p>د بیرنیو پیښو د پلان نشتوالي</p>
<p>هغه سازمانونه او سازمانونه چې بنسټیز او کلیدي معلومات کاروي باید د سېسټم ضعیف ټکي په گوته کړي، او احتمالي خطرونه لږ تر لږه کم کړي. خو د تفتیش په ترڅ کې معلومه شوه چې د ملي هویت د پیژندنې د سېسټم لپاره د خطر ارزونه او مدیریت نه دی شوی.</p>	<p>د بریښنايي ملي هویت پیژندنې سېسټم کې د خطر ارزونې او مدیریت نشتوالی.</p>
<p>د بنسټیزو او کلیدی معلوماتو د طبقه بندۍ د پالیسي نشتون</p>	<p>د بنسټیزو او کلیدی معلوماتو د طبقه بندۍ د پالیسي نشتون</p>
<p>د ملکیت پالیسي په یوه سازمان کې د راټول شوي معلوماتو کنټرول، لاسرسي او کارول دي؛ ذکر شوي پالیسي اداره د معلوماتو راټولولو او خوندي کولو مسؤل او مکلف گڼي. خو د الکترونیکي تذکرو د سېسټم د پلټنې په ترڅ کې معلومه شوه چې دغه سېسټم د الکترونیکي تذکرو د سېسټم د مالکیت پالیسي نه لري.</p>	<p>د ملکیت د پالیسي نشتوالي</p>
<p>.....</p>	<p>د ازموینې چاپیریال کې د کار کوونکو د لاسرسي لپاره د لارښود نشتوالي</p>
<p>.....</p>	<p>د هغو کارکوونکو د څارنې د راپورونو نشتوالی چې په مرکزي احصایه کې منفک شوی او د بریښنايي تذکرو له سېسټم څخه لرې شوي</p>
<p>.....</p>	<p>د کارکوونکو د (User) جوړولو لپاره د رسمي طرز العمل نشتون</p>
<p>.....</p>	<p>د بریښنايي پیژندپاڼو د سېسټم د کارولو او د کارکوونکو د ظرفیت لوړولو لپاره د تعلیمي پروگرامونو نشتوالی</p>
<p>.....</p>	<p>د بریښنايي پیژند پاڼو د سېسټم لپاره د دویم ځای (DR site) نشتون</p>
<p>.....</p>	<p>په سېسټم د کارکوونکو د څارنې نشتوالی</p>
<p>.....</p>	<p>د پروژې لپاره د اساساتو نشتوالی</p>

<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>د برېښنایي تذکيرو د بايومتریک سپسټم لپاره د بزنس کيس نشتوالي</p>
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>د بايومتریک کارکونکو لپاره د تعليمي پروگرامونه نه برابرول</p>
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>د بايومتریک سپسټم د مدیریت لپاره د رسمي پروسيجرونو نشتوالی</p>
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>د تذکرو د بايومتریک سپسټم د خطر ارزوني نشتوالی</p>
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>مرکز سره د برېښنایي تذکرو د ویش خانگو هماهنگي نه لرل</p>
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>د بايو متریک را ټولو لپاره د بدلون مدیریت نشتوالي</p>
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>د افغانستان د ښاريانو د بايومتریک د ارزوني په خاطر د کمیټی نشتوالي</p>
<p>سازمانونه باید د بايومتریک معلوماتو راټولولو اهدافو ترلاسه کولو لپاره پالیسی ، معیارونه او طرزالعملونه ولري؛ ایا هغه اهداف چې سازمان ورته اړتیا لري راټول شوي او که نه؟ له همدې امله ، دا معیارونو ته اړتیا لري کوم چې د ملي او نړیوالو معیارونو سره مطابقت لري. د الکترونيکي پېژندپاڼو د سپسټم د پلټنې په ترڅ کې معلومه شوه چې سپسټم د بايومتریک کارولو په اړه رسمي اسناد نلري.</p>	<p>د بايومتریک میتودونو (معیاراتو) کټي اخیستنې څخه د اسنادو نشتوالی</p>
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>د بايومتریک سپسټم د لاگ LOG نشتوالي</p>
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>د ساتنې او مراقبت قرارداد</p>

<p>.....</p>	<p>د بایومتریک په دوام کی د مخ، گوتی، او سترگی پیژندنې نشتوالی</p>
<p>.....</p>	<p>.....</p>
<p>د معلوماتو د خونديتوب کارگوونکي د یوسازمان د کړنو، کمپیوټري سېسټمونو او شبکو د ساتنې مسؤلیت لري، او د سایبري بریدونو پروړاندې د شبکو او سېسټمونو امنیت او ساتنې لپاره د اړتیا وړ پلان پلي کوي، خو د الکترونیکي تذکرو د سېسټم د پلټنې په ترڅ کې دا څرگنده شوه چې د تخنیکي انسجام ریاست د بایومتریک د خونديتوب څانګه په سازمانې چارټ کې نلري.</p>	<p>د بایومتریک د خونديتوب ګروپ نشتون</p>
<p>د برېښنایی ملي هویت پیژندنې سېسټم د موټر چلولو جواز برخه لري چې ښاریان ته د موټر چلولو د جواز په ورکړه کې اسانتیاوي را منځته کوي. خو د الکترونیکي پیژندپاڼو د سېسټم د پلټنې پر مهال دا وموندل شوه چې سېسټم د موټر چلولو جواز ماډل لري، مګر دا نه کارول کیږي.</p>	<p>د موټر چلونکي ماډل جواز نه درلودل</p>
<p>د الکترونیکي ملي هویت پیژندنې سېسټم د بیلابیلو ډولونو د راجسټر کولو لپاره یوه برخه لري، او دا ددې لامل کیږي چې ښاریان د معلوماتو چمتو کولو پرته په ماډل یا د هیواد د ملي مدیریت څانګې کې درج شوي معلومات وکاروي. او په پام کې لري چې د ترافیکو ریاست معیارونه د ښاریانو لخوا ثبت او راجسټر شي. مګر د پلټنې په دوام کې دا وموندل شوه چې د تجهیزاتو د ثبت کولو ماډل نه کارول کیږي.</p>	<p>د عراده جاتو (تجهیزاتو) د ثبتولو لیست نشتون</p>
<p>د احصایې د مرکزي ادارې د اړتیا او اړتیا له مخې، هغه اتباع چې عمر یې له شپږو کلونو کم وي، عکس او بایومتریک ته یې هیڅ اړتیا نشته، د ۷ څخه تر ۱۱ کلنۍ پورې، باید د تابعیت په تذکره کې عکس ولګول شي، او له ۱۲ کلونو وروسته، ټول افغان اتباع اړ دي چې بایومتریک او عکسونه ورکړي. خو د ۱۲ کلنو اتباعو لپاره د بایومتریک سېسټم پورتنۍ برخه یې نه ده اخیستې او دپخوا په څیر د ۱۸ کلنۍ په بشپړولو سره د بایومتریک چمتو کولو ته اړتیا ده.</p>	<p>د ۱۲ کلن عمر لرونکو ښاریانو د بایومتریک نشتون</p>
<p>د الکترونیکي ملي هویت د پیژندنې سېسټم په داسې ډول جوړ شوی چې د هېواد د اتباعو معلومات ژر تر ژره نورو دولتي څانګو ته د اړتیا په صورت کې او د مالک د موافقه سره معلومات چمتو کړي. مګر د سېسټم د پلټنې په جریان کې دا په ډاګه شوه چې د برېښنایی تذکرو سېسټم د نورو اماراتي سېسټمونو سره نه دی مدغم شوی.</p>	<p>د نورو دولتي سېسټمونو سره د سېسټم ادغام</p>
<p>د معلوماتي سېسټمونو پراختیایې شرکتونه هڅه کوي چې پیروونکي په ځان بسیا کړي، او د امکان تر حده د بهرنیو شرکتونو له مداخلې څخه مخنوي او ډډه وکړي. د یادونې وړ ده، چې د برېښنایی ملي هویت پیژندنې سېسټم هم د GTR شرکت له خوا اداره کېده، چې د یاد شوي شرکت د نشتون په صورت کې تخنیکي څانګه دیتابیس ته د لاسرسۍ وړ نه ده.</p>	<p>د GTR شرکت سره د برېښنایی تذکرو تړاو</p>
<p></p>	<p>د دقیقو معلوماتو د دا خلولو نشتوالی</p>

کیفیت پالیسي، د ازمويڼي يا ازمایښتي پلان، د بایومتریک سپښتم د کارولو او د سپښتم د پراختیا لپاره پلان زر تر ژره تنظیم شي او د سپښتم سافتویر (Software) او هاردویر (Hardware) د پای نیټي په اړه اقدام وشي.

د پورتنیو مواردو په پام کې نیولو سره پلاوی دې نتیجې ته رسیدلی، چې د کنټرول، د ملي هویت پیژندنې سیستمونه ډیرې نیمگړتیاوې لري او تمه کېږي چې د افغانستان د اسلامي امارت بالخصوص د احصایې او معلوماتو ملي ادارې چارواکي په دې نظر وي چې د بریښنايي تذکرو سپښتم د حکومت له ملي پروژو څخه دی چې ددی پر بنسټ د افغان ملت هویت اداره کیدلی شي، نو باید د نیمگړتیاوو حل ته جدي پاملرنه وکړي.

د یادولو وړ ده چې د احصایې او اطلاعاتو مرکزي ادارې ۹۰،۸۶۳،۲۵۶ نه میلونه، اته سوه درې شپيته زره، او دوه سوه شپږ پنځوس بریښنايي تذکرې ویشلي دي. همدارنگه د شپږو کلونو په موده کې (له ۱۳۹۶ څخه تر ۱۴۰۱ پورې) ۱،۲۹۸،۴۵۰،۰۵۰ یو ملیارد، دوه سوه اته نوی میلونه، څلور سوه پنځوس زره، افغانی عواید ترلاسه شوي دي. چې د ملي هویت د تذکرو د ویش په اړه هوکړه لیک راغونډ شوی، چې د هیواد د اتباعو د ډیجیټل کولو او مدیریت په برخه کې یوه لویه لاسته راوړنه گڼل کیدای شي.

په اخر کې د احصایې مرکزي ادارې څخه غوښتنه کوو، چې د هویت پیژندنې سیستم د هیواد ټولو دولتي اداراتو ته د هغوی ضروریاتو مطابق لاسرسی ورکړي تر څو د هر شخص بایو دیتا خپلو سیستمونو ته له همدې سیستم څخه انتقال کړي تر څو د تکرار معلوماتو ثبتولو، د وخت ضایع کولو، او د شخص د بایو دیتا ناسمه رسولو مخنیوی او همدارنگه په مختلفو ادارو کې د تکراری بایومتریک او هره اداره کې د تجهیزاتو د اخیستو مخنیوی او د بودیجې سپما وشي.

<p>✓ د معلوماتي ټيکنالوجی د خونديتوب لپاره د خونديتوب پالیسی او طرزالعملونه تنظیمول او اړونده څانگو ته ویشل.</p>	<p>✓ د ادارې اهدافو د ترلاسه کولو او د معلوماتي سېسټم پراختیا لپاره د معلوماتي ټيکنالوجی د ستراتیژیک پلان ترتیبول</p>
<p>✓ د همغږی تخنیکي ریاست باید لږ ترلږه سېسټم ته د خلکو لاسرسی تعریف کړي، تر خوشبختی ته د ننوتلو لپاره د کومي ټيکنالوجی څخه گټه واخیستل شي.</p>	<p>✓ د یو داسی لارښود ترتیب کول چې د بریښنايي تذکرو زیانونه او د مدیریت خطرات په کی معلوم او حل شي</p>
<p>✓ د بیړنیو او اړینو پلانونو برابرول، او په ازمایښتی ازموینو کی د هغي پلي کول.</p>	<p>✓ د کلني او پرمختیا پلانونه برابرول</p>
<p>✓ د زیان پالیسی او معیارونه برابرول چې لاندی موضوعات پکې شامل دی</p> <p>✓ د معلوماتو د خونديتوب پالیسي</p> <ul style="list-style-type: none"> ● د فزیکي خونديتوب پالیسي ● د معلوماتو د مرکز د مدیریت پالیسی ● د الارم سېسټم کارولو لپاره مستنده کړنلاره، اور وژني اله، ایرکنډیشن او اتومات الارم. 	<p>✓ د تاسیس څخه تر اوسه پوري د بدلونو شاملول، او د بریښنايي تذکرو سېسټم کی د کاغذونو (ورقو) کارول.</p>
<p>✓ د زیان لپاره د پالیسی برابرول او د هغي د پلي کیدو څخه څارنه کول.</p>	<p>✓ د بیړنیو پیښو درامنځته کیدو لپاره د پلانونو برابرول</p>
<p>د کارکوونکو مکلفیتونو په پام کې نیولو سره د مالکیت پالیسی برابرول، بایومتریک معلوماتو او او بایوډاټا ساتلو لپاره.</p> <p>✓</p>	<p>✓ د اړینو او بنسټیزو معلوماتو د طبقه بندی کولو پالیسي برابرول.</p>
<p>✓</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>✓ اصلی سیسټم ته د GTR شرکت لاسرسی لپاره د پالیسی برابرول او په ازمایښتی سیسټم کې د بدلونونو راوړل او په اصلی سیسټم کې د هغي پلي کول</p>

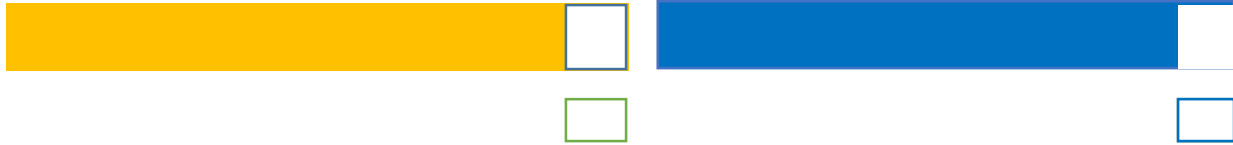
<p>✓ د روزنيزو کورسونو د ترسره کولو لپاره د منظم او جامع پلان برابروول.</p>	<p>✓ سيستم کي د کارمند د يوزر جوړولو لپاره د هغه د صلاحيتونو او مکلفيتونو ټاکلو لپاره رهنمود جوړول</p> <p>✓</p>
<p>✓ د ملي هويت پيژندنې په سيستم کي د کاروونکو (يوزرانو) د بني څارني لپاره د پاليسيو او مناسبو کړنلارو برابروول.</p>	<p>✓ د ثبت شوي ديتا او معلوماتو د ساتني لپاره د دوهم ځاي غوره کول او د سيستم د ديتا ساتل</p>
<p>✓ د ملي هويت پيژندنې پروژې د پلې کولو راپور برابروول او شريکانو ته ليرل.</p>	<p>✓ د ملي هويت پيژندنې بريښنايي د سيستم د بنسټيزې پروژې پلې کول</p>
<p>✓ د کيفيت کنترول ميکانيزم او د کيفيت کنترول دکميټې برابروول او رامنځته کول</p>	<p>✓ د اړينو معلوماتو راټولول او ډاډ ترلاسه کول چې سيستم د اړتياوو او کاري پروسو سره سم رامنځته شوي</p>
<p>✓ د ازمويني او تجربوي پروسو جرونو ترتيبول</p>	<p>✓ د شبکي د ډياگرام برابروول</p>
<p>✓ د بريښنايي تذکرو د بيړنيو حالاتو لپاره پلانونه برابروول او د هغې منظورول</p>	<p>✓</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>✓</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>✓ د اصلي پيژند پاني ، مټي پيژند پاني د اصلاح شوي نوم تخلص او داسي نورو راپورونو برخه په سيستم کي چمتو کول</p>
<p>✓ د بريښنايي پيژندپاني سيستم لپاره د بزنس کيس ترتيب ، منظور او پلي کول او همدارنگه بزنس کيس موارد د تړون په ورقو او دوسيه شاملول.</p>	<p>✓ د اړونده رياستونو د مکلفيت او مسؤليت سره سم د بايومتریک پاليسي ترتيب ، منظور او عملي کول</p>
<p>✓</p> <p>.....</p>	<p>✓</p> <p>.....</p>
<p>✓</p> <p>.....</p>	<p>✓</p> <p>.....</p>
<p>✓</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>✓</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>✓</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>✓</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>✓</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>✓</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>✓ د تشکيل په نوملړ کي د بايومتریک د امنيت معلوماتو برخه اضافه شي.</p>	<p>✓ د بريښنايي سيستم د اړينو توکو د اخيستو لپاره ليست ترتيبول او د غيري قانوني سافټويرونو استعمال بندول.</p> <p>✓</p>

<p>✓ په مربوطه سېسټم کې د انتقالونکو وسایلو برخه فعاله او ددی بخش د گټو نه استفاده وشي.</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓ په سېسټم کې د تجهیزاتو د ثبت لیست ماډل فعالول او د ثبت شوي وسایلو په ویش کې د هغې گټې کارول.</p>	<p>✓ په مربوطه سېسټم کې د موټر چلونکی برخه فعاله او د جوازونو لړۍ پیل شي.</p>
<p>✓ د برېښنايي سېسټم ټولو دولتي اداراتو کې د ضرورت وړ سېسټمونو سره وصل او د همدی سېسټم د بایو دیتا نه استفاده وشي ترڅو د اشتباهاتو او وخت ضایع کولو مخنیوی وشي</p>	<p>✓ ټول خدمتونه د ۱۴۰۰ د جوزا د میاشتی د طرز العمل اړوند عملي او اجرا شي</p>
<p>✓ په سېسټم کې د کار د لا غوراوی لپاره مخکې د معلوماتو د ثبت لپاره د طرز العملونو او میکانیزمونو تنظیم او برابرول.</p>	<p>✓ د سېسټم د لا دوام لپاره د GTR سره د کارۍ مشکلاتو یا تړون د ختمیدو بدیل پلان ترتیب او جوړول</p>

زمور اضافه شوي ارزښتونه

کيفيتي موارد

د پيسو موارد(قضیې)

د سیستم د لا تقویت لپاره د مشکلاتو ، غلطیو او نورو نواقصو د اصلاح لپاره سپارښتنه او کنترولول .

د رییس الوزراء عالی مقام ته د معلوماتي ټیکنالوژی د پلټنې راپورونه چمتو کول او دولتي ادارو سره تعقیب کول او همدارنگه ښاریانو لپاره د پلټنې راپور چمتو کول .

ډاډ ترلاسه کول چې څنگه د پلټنې لاندې ادارو د کورنیو او بهرنیو معلوماتو ، سافتویر ، هارډویر او د عامه شتمنیو ساتنه وشي

د پلټنې لاندې ادارو د لومړنیو معلوماتو محریمیت (پټ) ساتلو کې د معلوماتي ټیکنالوژی څانگې کارکونکو له پوهې او پوهاوی څخه ډاډ تر لاسه کول .

هغه کارونه چې د سیستم لخوا او هغه چې د قلمی یا ورقي تر سره کیږي
مدیریت کول او اطمینان لاس ته راوړل

د افغانستان د پلټنې عالي اداره
اداره عالی تفتیش افغانستان
SUPREME AUDIT OFFICE OF AFGHANISTAN

د پلټنې عالي اداره د بناریانو لپاره د پلټنې راپور

د بریښنايي تذکرو سیستم د معلوماتي ټیکنالوژۍ د پلټنې راپور

مونږ روښتیا او حساب ورکونې ته ژمن یو